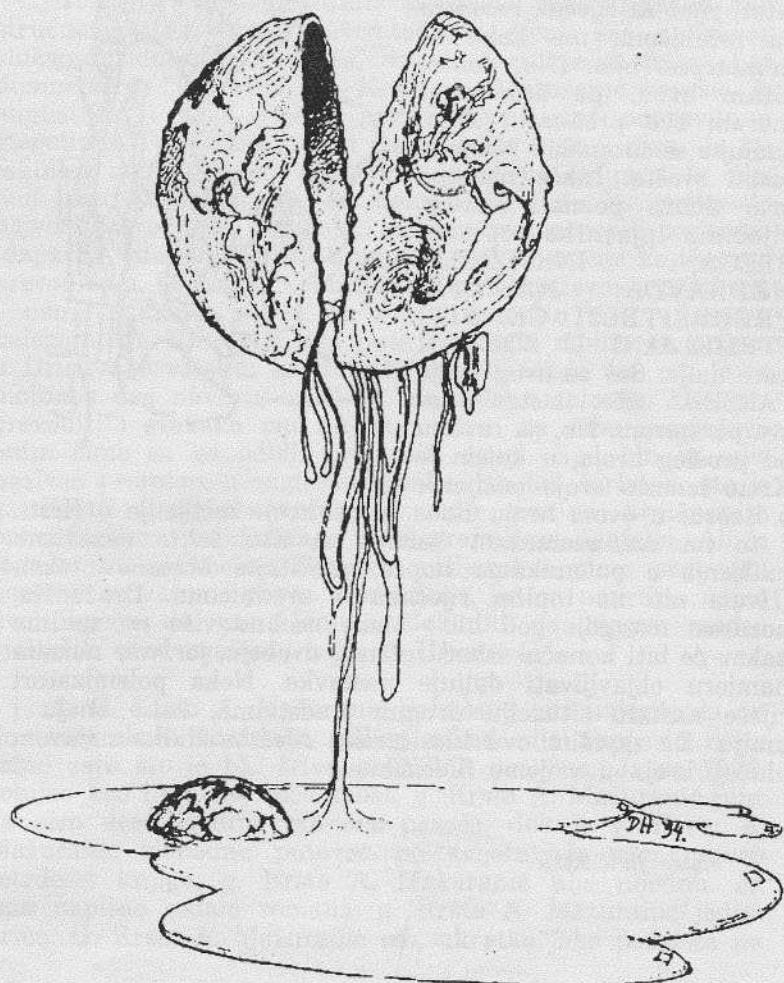

T

PARSEK

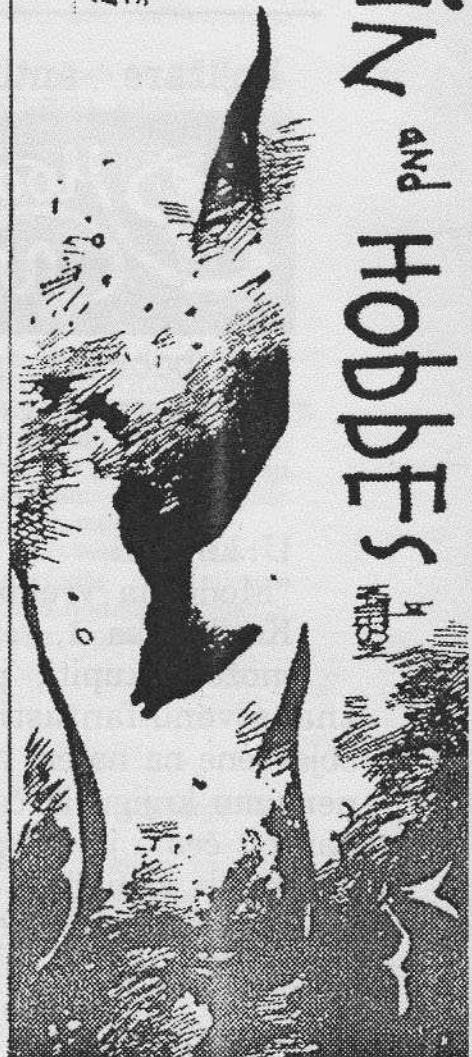
BROJ 51

(calvin and Hobbes)

DINOSAURI BIEŽE
NA SVE STRANE!

CALVIN DOLAZI!

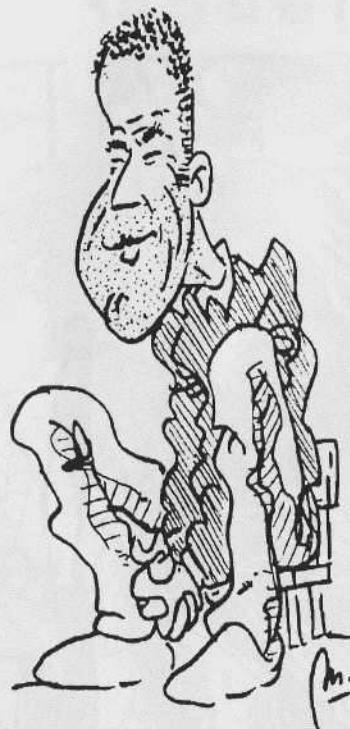
KAKO U JE STRAŠNI
TIRANOZAVR ZUMRO!
SADA ZNAMO!

(! - op. ur.)

Priznajem, ja nisam Tommy kao DraženKa. Ja ne prepoznam priče pri dodiru papira na kojem su napisane. Ja to moram obavljati pješke, čitati riječ za riječu, rečenicu za rečenicom, ma kako to mukotrпno bilo. (No, dobro, čitam brzo, pa što, opet moram sve pročitati.) Zato, smilujte se siromahu. Nemojte pisati svašta. Inače nastupa vrlo dobro poznati sistem, riječima pjesnika opisan: STEGA, INKVIZICIJA NEPRAVDA, NASILJE, PREKRŠITELJI ĆE BITI STRIJELJANI U ZORU! I tako dalje. Što se ovog broja PARSEKA tiče, nastavlja se sve po starom. No, za razliku od prošlog broja, u kojem je Krsto iznosio svoje mišljenje o Raosu, u ovom broju Raos iznosi svoje mišljenje o Krsti. I to na cca osamnaest kartica. A ako želite nezavisno mišljenje o polemikama uopće, pročitajte Macanov tekst. (Hvala mu na toplim riječima o urednicima. DraženKa, pozdrav, ma gdje god bio.) Mene osobno više ne zanima kakav će biti konačni ishod rečenog dvoboja, jer više nemam namjeru objavljivati daljnje nastavke. Neka polemizatori rješe nastalu situaciju drugim sredstvima, kako znaju i umiju. Da završim ovu klasičarsku riječ urednika najavom idućeg broja u vrijeme Sferakona.

Vlatko Jurić-Kokić

1

Ograničenost, i kako je ne prijeći ili Čuvaj se bijesa glupog čovjeka

Gospodo,

u Parseku 50 pojavilo se pomalo smušeno pismo Granice i kako ih prijeći (ili: Čuvaj se bijesa strpljiva čovjeka), gospodina Krste A. Mažuranića. Iako nisam toliko lud da bi mi taj zbumjeni gospodin bio zanimljiv, ipak smatram da čitateljim dugujem neka objašnjenja.

1. G. Krsto A. Mažuranić pokušava sebe prikazati kao stručno kvalificiranog prevoditelja, a mene kao nekakvog slučajno zalutalog dilestanta, dok je materijalna istina baš dijametalno suprotna. G. Krsto A. Mažuranić završio je anglistiku, i tako stekao pravo djecu učiti nepravilnim glagolima. To on zna, to on čini, i to je njegov nivo. Ja taj fakultet nemam, ja to ne znam, ja to ne činim, i to nije moj nivo. Ja sam preveo neke knjige, te su prijevode najveći prevodilački stručnjaci u Hrvatskoj ocijenili pozitivno (dapače, "oduševljeno"), i time sam stekao zvanje književnog prevoditelja. G. Krsto A. Mažuranić nije književni prevoditelj, i nema nikakva prava da me - kao što čini - naziva kolegom. To što je on dva puta podnosi molbu za prijem u Društvo hrvatskih književnih prevodilaca, i što mu je ta molba u dva navrata odbijena (navodno i zato što "ne zna prevoditi") svakako mu ne daje pravo da sebe proglašava onim čime su ga odbili proglašiti drugi. Kad bih ja sebe nazivao profesorom engleskog jezika, bio bih šarlatan, što je g. Krsto A. Mažuranić kad sebe naziva književnim prevoditeljem - zaključak o tome prepuštam čitatelju. Ali iz toga slijedi još nešto: Njegovo mišljenje o mom prijevodu posve je privatno i posve irelevantno, jer on naprosto nema kvalifikacija da ga ocjenjuje, dok bih ja njegov mogao vještačiti pred svakim sudim u Hrvatskoj.

2. G. Krsto A. Mažuranić pokušava nas uvjeriti da on do svoje skoro šezdesete godine nikad nije napravio ništa samo zato što je bio žrtva političkih progona. Ja sa 1972. robijao kao hrvatski nacionalist, g. Krsto A. Mažuranić nije. Ja sam deset godina bio bez pasoša, dok je g. Krsto A. Mažuranić slobodno putovao po svijetu. Ja sam preveo četrdeset knjiga, g. Krsto A. Mažuranić nije nijednu. Ja sam napisao sedam romana, g. Krsto A. Mažuranić jednu priču. G. Krsto A. Mažuranić me, ukratko jako podsjeća na

2

jednoga gospodina koji je tražio boračku penziju zato što su ga ustaše zatvorile zbog silovanja.

3. G. Krsti A. Mažuraniću nudili su prevodilačke poslove, pristojno plaćene i pod punim imenom. G. Krsto A. Mažuranić, da prikrije svoju posvemašnu nesposobnost, služio se imbecilnim lažima kakvih bi se postidio i pučkoškolac. G. Krsto A. Mažuranić je time stekao takvu reputaciju da s njim više nitko pametan nije želio imati posla; u izdavačkim je krugovima njegovo ime postalo ružna riječ. Poslije toga mu nije preostalo ništa drugo nego da počne skupljati klinčadiju i pričati joj kako je on neshvaćeni genij i žrtva režima. Kad je trebalo laprdati, g. Krsto A. Mažuranić je oduvijek bio vrlo jak. Kad je trebalo raditi, g. Krsto A. Mažuranić (Ako budem morao još jednom napisati puno ime i prezime, počet će urlikati. - op.ur.) je uvijek imao važnijeg posla.

4. G. Krsti A. Mažuraniću (AAAAAAUUUUAARRRRGH!!! - op.ur.) danas nije do toga da radi neki posao gdje bi trebalo malo zapeti i ponijeti punu odgovornost. On ne sanja o tome da nešto napravi, on sanja o tome da bude vlast. Da bude netko tko ne treba ništa pametno raditi, niti za išta odgovarati, a može dovolje zajebavati ljude koji pokušavaju nešto stvoriti. Da bude odgovorni bez odgovornosti. I zato on svoj položaj urednika ne shvaća samo kao jedan administrativni, tehnički posao (što on uistinu jest), nego, kao Staljinov vjerni đak, u prvom redu kao poziciju moći koju treba do daske zloupotrijebiti; taj jadni kompleksnjaković vjeruje da je napokon došlo njegovih pet minuta, pa uvodi Fuehrerprinzip. Tako on piše: jer sam tamo urednik pa pišem što hoću" (?!), što onda i provodi u djelo, zlorabeći prostor u Futuri za objavljivanje svojih već objavljenih starih priča (pardon, svoje jedine priče), naklapanja o svojoj pokojnoj babi, objavljivanje stripova o svojoj karizmatskoj osobi i bijedno prosjačenje deset deka kave. Tako on urednika (na primjer N. Antićevića), pa dakle i sebe, automatski proglašava koautorom svega što se objavi, tako se potpisuje pod moje prijevode, i kao kruna svemu, objavljuje navode iz mog neobjavljenog rukopisa koji sam ja povukao, ne želeti s budalom imati posla, i koji je, dakle, moj privatni spis, nešto u rangu osobnog pisma. On se, dakle, potpisuje pod moj prijevod - on, znači, krađe. On, dakle, izvlači moje ladice i iz njih vadi moje privatne papire i otvara moja privatna pisma i svime time sasvim slobodno raspolaže - on

je, znači, kriminalac. Što mu sve, naravno, daje moralno pravo da me proglaši "lašcem" i "prostačinom", te na kraju indignirano usklikne: "Fuj, Raos, gadiš mi se." A ja se samo pitam, čemu se još mogu nadati od tog malog gestapovca: Da mi noću provali u kuću, odnese rukopise i obajvi ih pod svojim imenom? Ta zaboga, on je vlast, udarila mu u glavu kao tramvajskom konduktoru, i zato radi sve što mu padne na pamet, a padne mu koješta. Jer on se, postavši neplaćenim urednikom jednog marginalnog časopisa, uzvinuo do sveznanja i svemoći, ničeovske bezobzirnosti i hitlerovske nekažnjivosti. Takvi su takvi kad im se slučajno dogodi to.

4. Ne smatram se nepogrešivim (I bolje, pogotovo nakon onog o anglistima. - op.ur.), i držim ne samo dopustivim, nego i korisnim, dapaće nužnim, da moje prijevode iza mene pročita još netko, napose ako je prijevod dio neke veće, meni nepoznate cjeline (kao u slučaju koji Krsto navodi), pa je nužno ujednačavanje i dovođenje u meni nejasan kontekst, a pogotovo kad je riječ o prijevodima koje sam morao napraviti preko noći. O tome nikad nije bilo spora. Iskustvo me, međutim, naučilo da čak i najvrsniji redaktori i lektori svojim intervencijama naprave više štete nego koristi, pa zato zadržavam svoje neotuđivo autorsko pravo da njihove korisne opaske uvažim, a na neopravdanima se zahvalim. Tako se taj posao ozbiljno radi. Ali što kad ti po rukopisu počne mrdati nekakav zmrdani Krsto, kojemu je teško naći rečenicu bez pravopisne pogreške (što može potvrditi svaki kvalificirani lektor), čija je leksika ograničena na Obodinov Standardni rečnik, i kod kojeg na svaku opravdanu intervenciju dolazi deset irelevantnih i pet koje su čisti idiožizam? I kad se taj Krsto povrh svega još ne da ni krstiti? Što kad taj posao, i to s tolikom uvjerenosću u vlastitu nepogrešivost, obavlja čovjek koji o njemu naprosto nema pojma o pojmu? Koji ne zna engleski, koji ne zna hrvatski, a o tome što je književnost, što su to autorstvo i autorski jezik, ima ne marsijanske, nego betelgeužične pojmove? Koji ne zna čak ni to da je književni prijevod autorsko djelo, zakonski posve izjednačeno s originalnim rukopisom? I kojemu, jer mu je interpunkcija misterij, a velika slova nerazmršiva zagonetka, ne preostaje ništa drugo nego da hrvatuje, denuncira, dokazuje svoju političku pravovjernost i izigrava političkog komesara? I kojemu je uvijek jednostavnije pozvati policiju - čime se, uostalom, dići - nego otvoriti pravopis? I što da mu onda radiš? Možeš ga jedino skinuti s kurca. Ako ga možeš. Ako ti se nije zalijepio. Ako ti se

nije priljepio.

5. G. Krsto A. Mažuranić
(AAAAAAAAAAUUUUUUUEEEEERRRGHH!!!! - op.ur)
se ljuti. Zašto se g. Krsto A. Mažuranić (Ne mogu više ni urlikati. - op.ur.) ljuti? Zar zato što ja već danas za ovu godinu imam, što ugovorenog, što dogovorenog, preko 3000 kartica teksta ili desetak knjiga prijevoda, dok g. Krsto A. Mažuranić nema niti jedne? Da li zato što mene za rukav potežu urednici koje za rukav uzaludno potežu deseci i stotine takvih "stručno školovanih"? Ne. Jer g. Krsti A. Mažuraniću i tako nije do ozbiljna posla, gdje bi ozbiljno radio, ozbiljno odgovarao i ozbiljno zaradio, posla kojim bi hranio ženu i djecu, a ne na infantilan način pothranjavao svoj vekslom nagriženi i životom besposličara ugroženi ego. G. Krsto A. Mažuranić se ljuti naprsto zato što ne može shvatiti. A ne može shvatiti ne zato što je neshvatljivo, i ne zato što mu to nitko nije spremam objasniti, nego naprsto zato što to nema čime shvatiti. Vulgo zato što je glup. Sto se pomalo ne slaže s onim što mu je govorila njegova baka, najmudrija žena na svijetu, i koja je stoga bila kvalificirana da ga proglaši najbistrijim unukom u svemiru. I zbog toga treba srušiti svijet. A ja vas sad pitam, kako da se ne ljuti čovjek koji ne shvaća da recimo, "Lythande", nije nikakvo strano ime, već mitsko ime transkribirano na engleski način, pa ga prevoditelj mora transkribirati na hrvatski, i da to ni s politikom, ni s novosadskim pravopisom, ni sa srpsko-hrvatskim ratom nema baš nikakve veze? Da se prevodi "svemirski brod Apollo", ali "grčki bog Apolon"? Koji, kao "školovani lingvist" može, ne trepnuvši, ustvrditi da se riječ "money" (koja je, recimo, u mom Websteru obradena na oko dvije kartice teksta) može prevesti isključivo riječju "novac", onako kako to stoji u njegovu Obodinovom Džepnom rečniku ("money, novac")? Kome je "uzareno ugljevlje" isto što i "žeravica", a "rastrešenost" isto što i "zamišljenost"? Koji ne shvaća ni tako banalnu činjenicu da su sinonimi fikcija i da ekvivalenti ne postoje, da su riječi drage osobe nevjerojatne prošlosti i beskrajnih životnih priča, savršeno nesvodljive ne samo jedna na drugu, nego i na same sebe u malo izmijenjenu kontekstu, te ispunjene takvim crnim bezdanom značenja da nam ni život nije dovoljan da ga bar nazremo? Da se čitav jad i ljestvica svodi upravo na to što se ništa ne može prevesti? Kome nije jasno da između prijevoda štiva i prijevoda romana zjapi ponor ništa manji od onoga što stoji između tablice

množenja i infinitezimalnog računa, glave jednog glupog samoborskog školnika i glave iskusnog književnog prevoditelja? Kome su srbizam riječi poput "Ceta" (koju, primjerice, jedan drugi Mažuranić, očito manje pismen i manji Hrvat od ovog našeg, u "Smail-agii" spominje ravno 21 put), "ortak" (koju, primjerice, registrira Belostenec još u 17. stoljeću), "cakani", "špur(ijus)", "pajkan" (sve uredno registrirane u Sabljakovu rječniku hrvatske šatre), baš kao i svi turcizmi uzeti korporativno (da li i "boja", "čamac", "čarapa", "sat", "kiosk", "admiral", "nafta", "čekić", "čelik", "bakar"?), za razliku od, recimo, "uglja", "koverte", "šenuti" i slično, predivnih hrvatskih riječi kojima se on obilato služi? Kome je vrhunac milozvučnosti hrvatskog jezika riječ "špiker" (speaker) - što valjda dolazi od njemačkog "spicken", špikati, nadjevati? Kojemu hrvatski jezik stvaraju hrvatski generali, pred kojima hrvatski književnici moraju stajati u "stavu pozor", a ako neće, onda Krsto zove policiju, kao što je nekoć zvao miliciju? Kojemu je, ukratko, vrhunac hrvatstva švapčarenje i amerikančenje, kojemu je hrvatsko sve ono što nije srpsko, kao da mi Hrvati i nismo narod, nego samo negacija ili imitacija nekih drugih naroda, odredeni ne svojom osobom i djelom, nego, poput Krste, samo svojim kompleksom inferiornosti prema boljima i jačima? Kako da se ne ljuti, kad shvatiti ne može, a nešto ipak učiniti mora? Ali bi sad ipak bilo dosta, i tvog pubertetskog sveznanja, i tvoje infantilne histerije, i polupismene svukosti seoskog, svičekom nelivenog, mudrijaša, pajdaša i lakrdijaša. U Samobor, učo seoski glupi, u Samobor! Niti sam tvoje seosko đače, da se bojim šibe, niti sam samohrana majka da ti moram lizati dupe i pisati ti panegirike da bih djetetu kupila mlijeka. Glup si, čovječe, glup si, mali esesovče, glup si. Glup si bio u komunizmu, glup si u novoj hrvatskoj demokraciji, glup bi bio u fašizmu, glup bi bio u svakom režimu, iako se, priznajem, ne bi možda u svakom podjednako dobro snašao. I zato ti ne preostaje drugo, provincijski zagriženi zalupanče glupi, nego da se ljutiš na svijet i mene zato što te ne shvaćamo, a ne shvaćamo te zato što shvaćamo ono što ti ne shvaćaš: da si glup čovječe, da si glup. Pa sve da si i urednik New Herald Tribunea, a na Future. I da ćeš, bez obzira koliko bilo visoko brdo na koje se uspneš, vječno ostati patuljak. I da je to neumitno kao smrt.

6. G. Krsto A. Mažuranić naprsto je glup. Molim da se pri svakom čitanju njegovih tekstova nipošto ne smeće s umu ova ključna činjenica.

S poštovanjem

Zagreb, 3. siječnja 1994.

p.s. Jebal vas vrag, unakazili ste mi priču! Da tu opet na poslu nije bio nekakav Krsto? Ona treba glasiti ovako:

Znanstvenofantastična psihološka horror-porno-drama
- Joj, kak ti je mali i zeleni!

p.p.s. Kako je upravo fizički nemoguće pobijati sve Krstine infantilne & imbecilne laži, bez kojih - baš kao i pravopisnih i gramatičkih pogrešaka - jedva da ima rečenice, ograničiti će se na samo jednu tvrdnju tog kreposnog muža, koji me je izvolio nazvati "lašcem": "Ono o 'urednici i petnaest kartica' je takva odurna nebulozna da već ulazi u sferu psihijatrije." (To u kontekstu točke 3.) Ali ni tu neću reći ništa, da me očito 100% zdravi Krsto ne bi strpao u Stenjevac, nego će u vas samo zamoliti da objavite pisamce rečene urednice, a koje vam dostavljam u prilogu.

PRILOG:

Gospodin Krsto A. Mažuranić je - u vrijeme kad sam radila uredničke poslove za biblioteku "Krimbis" - trebao prevesti roman Jamesa Hadley Chasea. Ugovorom je bio predviđen rok od tri mjeseca. Nakon gotovo pet mjeseci od preuzimanja obveze dobili smo od gospodina Mažuranića samo početak prijevoda, tako da je drugi prevoditelj preuzeo prijevod i ispočetka preveo isti roman za dvadesetak dana. Nažalost, rokovi dogovoreni za predaju rukopisa u tiskaru nisu se mogli nadoknaditi.

S poštovanjem
Smiljan Jelčić-Ivanović

Predrag Raos

Robert Silverbeg: LORD VALENTINE'S CASTLE

Imate probavnih smetnji? Padate s nogu? Opustite se - napišite knjigu i zaradite pare! Potrebno je samo malo vremena i ... MAJIPOOR recept!

1. Uzmite zemljopisni atlas svijeta i na relevantnim stranicama svakoj brojki dodajte po nulu. Možda će vam rijeke izgledati preširoke, planine previsoke, gradovi preveliki, sama planeti i njeno stanovništvo nekako golemo i neprihvatljivo, ali, taj efekt se i traži.

2. Napravite kratak program na kompjuteru koji će sastavljati riječi nasumice birajući slova. Sada svakom gradu, šumi, itd., dodijelite po jedno besmisleno ime.

3. Nabavite desetak turističkih prospekata i izdvojite dijelove koji najviše pretjeruju o bogatstvima i ljepotama dotičnih zemalja, zatim te dijelove preuvečajte još trideset puta i prepišite ih.

Čestitam! Dobili ste djelo istovjetno knjizi Roberta Silverberga LORD VALENTINE'S CASTLE (u dalnjem tekstu LVC), prvoj knjizi Majipoor trilogije od preko 500 stranica.

Što je Majipoor? Svijet na kojem se radnja odvija. Da ne bi bilo zabune: za razliku od većine knjiga u kojima LIKOVI doživljavaju AVANTURE na nekom svijetu, LVC je knjiga o SVIJETU na kojem neki likovi doživljavaju neke avanture. To ne mora nužno biti loše, ali u ovom slučaju jest. Sigurno ste pomislili kako sam se šalio s onim receptom u tri točke. Nisam! Zaista nisam! Majipoor je upravo takav i to je strašno. (Jedinica zbog eufemizma! - op. ur.)

Pa dobro, reći ćete. Neka je na njemu svaki detalj beskonačno i bezrazložno preuvečan. Neka gradovi imaju u prosjeku 10.000.000 (deset milijuna) stanovnika. Neka je svaki grad najljepši na svijetu. (A što je sa svemirom? - op. ur.) Neka planine sežu desetke kilometara uvis. Neka planeta ima 20.000.000.000 (dvadeset milijardi) stanovnika, a pri tome "nije prenapučena i na njoj ima još mnogo mjesta." Neka, neka. Što zna dijete što je vreća cementa. (Ja se sjećam nekih petsto kila. - op. ur.)

To sigurno stvara šitoko i plodno tlo, reći ćete, iz kojeg klijaju avanture.

Paa ... ne.

Za početak, to je svijet bez problema. Kako? upitat ćeće. Tako. Nema ratova, nema gladi, nema siromaštva (vjerojatno nema ni loših knjiga); nema ni napretka, pa po ustaljem principu fantasy svjetova, deseci tisuća godina protječu na isti (u ovom slučaju sretan i bezbrižan) način. Nije lako pojmiti svijet bez problema, a još je teže shvatiti zašto bi itko pisao o njemu izvan okvira osnovnoškolske zadaće ili filozofske rasprave.

Taj je feudalizam prava stvar. A ja, glupan, u Civilizaciji uvijek idem izmišljati monarchiju, republiku, itd.

To savršeno bratstvo & jedinstvo zvuči još čudnije kad se zna da na Majipooru živi mali milijun rasa koje jedne s drugima nemaju nikakve veze: trooki, dvoglavi, četveroruki, zabasti (što je ovo? - pit. ur.), oni koji mijenjaju oblik po volji, humanoidne meduze visoke 20 cm, itd.

Kad se čovjek prisjeti koliko različitosti i sukoba ima između bijelca i crnca, a kamoli vilenjaka i patuljka, čini mu se nevjerojatno da čovjek i međuzasti lutak mogu živjeti u istoj kući, jesti istu hranu, govoriti istim jezikom, misliti na isti način, itd., da ne uvlačim svu silu drugih rasa koji čitatelj ne može niti popamtiti, kamoli razumjeti i prihvati.

Na ovom smjestu dobio zamjerku u smislu "Pa to je fantasy; tamo je sve moguće". (Nije od mene. - op.ur.) Takvo absurdno-kaotično okruženje može se bez problema prihvati kada ga opisuje Pratchett, ali Silverberg svoj Majipoor uzima smrtno ozbiljno i očekuje da ga se ozbiljno i shvati. LVC nije duhovit, nego TRAGIČAN.

Glavni lik, Valentine, žrtva je spletke koja čitatelju postaje jasna nakon prvih nekoliko stranica (čak i ako ne pročita zadnju koricu), no likovi nisu tako promećurni i trebaju im stotine stranica da sustignu čitatelja, a za to vrijeme putuju, sanjaju, žongliraju i prolaze kroz moralne i druge dileme. Napeti događaji dolaze otprilike jednom u 100 stranica, pa računajte koliko žongliranja, snova, putovanja kroz nerazumljive gradove i moralnih dilema morate proći da bi se nešto dogodilo. Puno je i previše tolikog žongliranja, snova, putovanja i moralnih dilema. Možda vam dosadujem sa žongliranjem, snovima, putovanjima i moralnim dilemama? (DA! - op.ur.) Tek toliko da se malo uživite u knjigu.

A opet, ta se slaba promećurnost kosi sa općim opisom likova. Valentine je dobar, lijep, hrabar, pravičan, šarmantan, neodoljiv ženama, inteligentan, velika srca, obrazovan, omiljen, plemenit, bistra uma, spretan, maštovit, nježan, ... ne mogu

više ... (ni ja - zna se tko) vi nastavite nabrajati ... ja moram ... bljaaa-

Slijedi ga, naravno, odana grupa prijatelja koja posjeduje manje-više iste vrline kao i njihov vođa. Nevjerojatno je to svestrana skupina konjušara, žonglera, ribara itd. (daj smanji ove itd. - op.ur.), koji su istovremeno i odlični borci, a kada zatreba upravljaju i armijama.

Trebalo bi nešto reći i o motivu Valentinea da vraća svoje prijestolje (eto - otkrio sam vam tu nedokućivu tajnu), njegovih prijatelja da ga slijede i širokih narodnih masa da ga prihvate.

Uzurpator prijestolja je kukavica, beskrajno zao, pokvaren, nesposoban, itd. itd. (kako originalno) (jest, dva itd jedan za drugim - op.ur.), a uz sve to i uzurpator prijestolja. Ništa se od toga ne zna, ali se očituje preko zakona koje donosi. Znate li kakvi su to zakoni?

Pripremite se dobro!

Birokratski. Birokratski!! Npr., potrebno je zatražiti propusnicu da bi se ušlo u jednu provinciju.

Pomislite na život prosječnog Zemljjanina koji mora misliti na rat, kriminal, zagodenje, besparicu ... (NEMA ITD! - op.ur.) sjetite se zdravstvenog osiguranja, registracije auta, kupnje stana, čekanja u redovima s dokumentima ... i onda to usporedite s ovim entuzijastima koji idu vraćati oduzetu vlast iz dva razloga:

1) Uzurpator je donio nekoliko birokratskih odredbi.

2) Nije u redu da onaj bude kralj, kad bi trebao biti ovaj.

Iz ta dva razloga slijedi da će svijet propasti u zlu. (!?) Takoder valja spomenuti specifičnu Valentineovu dilemu - on u svakom trenutku može odustati i onda nikom ništa. (Kako ništa? A 500 stranica? - op.ur.)

Ovako loše knjige imaju i svojih dobrih strana. Kritičar se ne mora truditi da bude duhovit, dovoljno je da bude doslovan. Prije nego što sam počeo pisati kritiku, mislio sam se nadugačko izguštati na nekim od brojnih detalja iz knjige koji su tako glupi (a bitni) da poslije njih ostaje loš okus u ustima, ali sad vidim da nema ni mesta ni potrebe. Šteta.

Ozren Havlović

SFinkter

TKO TO TAMO POLEMIZIRA? JA? MA KAKVI!

Danas ćemo, imali vi nešto za ili protiv, malo o polemikama. Nije tome, kako ste mogli pomisliti, razlog ONA polemika koju čitamo zadnjih tjedana i mjeseci u miloj nam i dragoj fandomskoj štampi. Moj je motiv mnogo prozračniji - ničem se suvislom nisam dovinuo pa sam uzeo temu sa džank fajla. Polemike, dakle.

Ima dvije-tri stvari koje o polemikama treba reći, jer se možda i u SFeri zalomilo koje mладо (ne nužno od lešinara) koje ih ne zna pa će se prosvijetliti.

Prva je stvar da polemike, a što je uobičajena greška, ne treba mijesati sa svadama. Kad se svade normalni ljudi, oni jedan drugom neke stvari počnu objašnjavati najprije rečenicama suvislim, pa manje suvislim, pa psovkama, urlicima i šakama. Entropijska jedna svada, kako Bog zapovijeda. Ježeno je, međutim, kad se zavade literati. Prvi ispalili riječ pa se, ako ta nije bila prejaka i drugog ubila, ispaljivač mora braniti od rečenice. Nisi se još ni snašao, a već pljušte odlomci, kartice i eseji, kratke priče, novele i romani pune dužine. Jer, kad bi jedan literat bio sposoban drugome reći da je glup u manje od šest kartica ne bi ni pisao romane - pričao bi viceve. Polemike, tako, ne završavaju u lokvici krvi posred razbijenih zuba, štoviše - ne završavaju uopće. Ispušu se, ali o tome ćemo malo više, malo kasnije.

Druga stvar koju o polemikama treba znati jest da ih vole urednici. Mislim, vole ih i čitaoci, ali oni bi se zadovoljili i sočnim verbalnim tračem, preferirali ga, čak, jer ne bi bio u nastavcima. Urednici su sasvim druga sorta. Taj parazitski oblik života još je davno usvojio vanjski izgled homo erectusa (aj kudnt bring majself tu rajt "homo sapiensa") te sada krstari ulicama procjenjujući ljude po količini kartica koju iz njih može isisati za ma koji mu tada već časopis služio kao pokriće postojanja. Tom su parazitu uspolemičeni literati dobrodošli k'o poslovični u usta padajući pečeni piceki te će se baciti na žmikanje dok ičega za žmikanje bude. A toga, zapravo, nikad nema previše. Vidi dalje.

Treća važna stvar o polemikama su uzroci njihova uminuća. Ti uzroci ovise o dva čimbenika: po jednom urednici svoju egzistenciju, ma koliko to nevoljko priznavali, ipak duguju čitalačkom dinaru, te navedenom mecenim ne smiju dodijavati, a po drugom polemisti su samo ljudi, pa ma kako načitani i napisani bili. Kad ti je namjera jedna

(reći onom drugome da bi mu rado omalovažio intelektualne sposobnosti, samo kad bi ih spomenuti imao), a argumenti konačni, počet ćeš se prije ili kasnije ponavljati, prezvakavati, dosadivati drugima. Tada se polemike ugase, nepripuštene na tiskane stranice ne mogu ni živjeti, te se još možda samo poneki revni čitalac uzruja zbog pomisli kako su polemici nešto možda još i mogli razriješiti samo da su ih pustili još jedan broj, još jednu repliku. Ne uzrujavaj se, o, Revni, ne bi! I to zbog četvrte i zadnje stvari koja nam jasno kaže da:

Četvrta nam i zadnja stvar kaže da polemike nikad ništa ne rješavaju. Dijelom je to zbog toga što se suprotstavljenje strane toliko usredotoče na pričanje da za slušanje nemaju vremena, ali dijelom je to zbog toga što nitko od polemana ni ne smije popustiti. Svakom od njih je Sveti Pravo i Moralna Dužnost da istraje u iznošenju Istine Koja Mu Je Dana. To što protivnik Ima isto SP i MD samo pokazuje da je protivnik Teški Idiot koji ne zna lučiti Istinu od Zablude. I znate što je najsmješnije? Obično su, u svakoj pravoj diskusiji, sve Istine, ma kako dijametralne, istinite! Čitate li bez predrasuda jednog polemozoza, njegovi su stavovi kristalno jasni i točni, saslušate li drugog, očito je da ne zbori krivo.

Polemike nisu sukob Istine i Laži. One su sukob dviju istina i bit će ih dok je ljudi jer nikad dvije istine neće biti sasvim jednake. U tome je ljepota polemika, u tome je njihova tragična uzaludnost!

Barem mi se tako čini. A ako se vama stvari prikazuju drukčijima - dobro, samo ne polemizirajte sa mnom. Mislim, nemate šanse protiv mog SP i MD, moje IKMJD. Nikakve! 'Đenja, čovječe!

Darko Macan

OVOJE JE TREBALO PISATI: 2. GLAVA

HEJIRA

Probudio se na vrelom pjesku. Otvorivši oči ugledao je žutu pustinju kako se pruža u nedogled, plavo nebo bez oblačka iznad nje. Okrenuo je glavu na drugu stranu.

Pejzaž potpuno isti.

Prevalio se na led a i sjeo.

Nemoguće.

Polako je pogledom pretraživao horizont. Lijevo.

Desno.

Nije htio vjerovati. Nalazio se na beskonačnoj ravnoj zlatnožutoj plohi. Bio je potpuno sam ako izuzme ogromno, jarko sunce koje mu je sjalo direktno u tjeme.

Prenuo se.

“Što je, tu je”, pomisli.

Osjećao se jako dobro. Par puta je napeo i opustio mišiće. Sve je u redu. Nema bolova. Nije više osjećao niti uništavajuće djelovanje virusa.

Lijeno je ustao i protegnuo se, te pošao lagano u nekom smjeru, godio mu je osjećaj kretanja.

Odjednom je začuo potmule ritmičke udarce. Kao da netko udara šakom po pjesku. Okrenuo se ka izvoru zvuka i u daljini ugledao točku koja se naglo približavala i uskoro pretvorila u siluetu.

Mislio je da ga ova čudna okolina vara, da se u ovoj beskonačnosti bez ikakvog orijentira udaljenosti i proporcije gube svaki smisao, no kako se prilika približavala i zvuk postajao sve jači, shvatio je da mu se priblizava nešto ogromno.

Iako pogrbljenom, glava mu je stajala ispod samog neba. Stopala površine grada svakim su korakom sve dublje tonula u pjesak stvarajući zaglušujuću tutnjavu.

Počeo je razaznavati detalje dok je općinjeno zurnio i bezuspješno pokušavao začepiti uši. Prilika je bila potpuno siva. Sivi dronci su jedva prekrivali sivu naboranu kožu. Sivi pramenovi kose slobodno su lepršali oko sivog lica s kojeg su sive oči prazno gledale u daljinu. Shvati da mu je to lice poznato.

“Stari” prošaputa i bi ga strah.

Nedaleko od njega Stari najednom stade. (Koliko daleko? nije mogao odrediti, no bilo je pre blizu) Kao da se prenula iz sna, glava mu se okrene. Sive oči su fiksirale tamnu točku na tlu.

Njega.

Prostrana sjena pojuri mu ususret. Stari se naginja. Ogorčena glava se nađe ispred Sunca i on začu zapjevajući ludački glas tisućama puta pojačan.

“Amerikanac? Hi, hi. Više te ne trebam. Kasno je. Kasno.”

Stanka.

“Slobodan si. Hi, hi. I ja sam slobodan. Slobodan da idem kud god želim.” Odjednom svrnu pogled s Amerikancu na svoje noge koje su već do koljena utonule u pjesak.

“He, he, eto idem. Idem dolje.” Tonuo je sve brže. Sve brže. Kretanje je preraslo u sivi kovitac koji se nije više mogao pratiti očima.

Vuuušš. Odjednom Staroga nestade. Ostala je samo ogromna crna rupa u pjesku.

Amerikanac sjede, nemamjerno. Koljena ga više nisu htjela držati.

* * *

Iz rupe na dnu mračne prostorije izleti kanta puna zemlje i odlebdi do suprotnog zida kojeg je gomila zemlje već skoro potpuno prekrila. Tamo izruči svoj teret, a lopata ga poče spremno nabijati. Za to vrijeme kanta se vratila u rupu da bi za par trenutaka ponovo puna izletjala van.

Sa strane, naslonjene na vlažni i hladni zid, sjedile su dvije prilike u prljavosmedim ogrtačima. Jedna od njih zatrese svoju dugu bijelu bradu.

“Ima li to uopće smisla?”, upita.

“Je, kaj ja znam. Bumo videli. Tak i tak nemame kaj drugega delat”, odvrati druga igrajući video-igricu.

Braut si u očajanju otrgne bradu i strpa je u džep.

Sedam dana sjede u ovoj memljivoj mračnoj rupi bez prozora i vrata u koju ih je Prometej na brzinu strpao kad se oslobodio.

Sedam puta im je prokletnik dolazio objaviti novo jutro likujući nad njihovom nemoći. A pokušali su sve, baš sve ne bi li se nekako izvukli. Braut je uložio svoje čitavo znanje, energiju, intuiciju da se probije natrag u otvorenu mrežu, bezuspješno, i sada je sjedio prazan, u trulim ostacima svog intelekta.

Jedino je još želio da nekako izade i pribije gada natrag na onu njegovu smrdljivu stjenčugu. Njega koji je je nekada mislio da praktički nema emocija sada je držao samo bijes.

Odjednom Zagorac baci igricu i ode do rupe. Braut je zabezknuto gledao za njim. Nije mogao vjerovati da je Zagorčeva stupidna ideja o kopanju tunela upalila.

"Opa! Ak već nemreš nač zakopana vrata bu i zakopano blago dost."

"Kakvo vražje zakopano blago?" Braut se poče ustajati, kad iz rupe proviri nečija usnula glava. Naglo mu se vrati dobro raspoloženje.

"Zagorac, popravio si mi dan. Sedmi,"doda, sjetivši se.

No, to mu je sad bilo manje bitno. Čovjek koji je, izvučen tko zna otkud, ležao pred njim bio je nitko drugi do njegov "dragi" tata Josip. Sunce zasja, ptice zacvrkuću na livadi.

Ovaj put bi mu nenadani susret s njim mogao spasiti, a ne kao do sada zagorčati život. Odluči malo urediti okolinu prije nego što ga probudi.

* * *

Nije se mogao prisjetiti koliko dugo već ovako sjedi. Sunce mu je i dalje udaralo direktno u tjeme.

Pitanja.

Razum mu se polako vraćao, a ona su ga pratila.

"Gdje sam?" pomicli.

"Ovo je noćna mora" ili, uštipne se, "ili kompjuterska simulacija."

Taj mu se odgovor učini vjerojatnijim, uostalom, sad kad zna tko je on zapravo jasno mu je da su svi oni košmari noževa i razbijenog stakla dolazili od Ines..

Ines! I Prometej.

Nema ih više!

Zato se osjeća tako dobro. Najzad je sam u svojoj glavi.

"Odnosno ako sam još u svojoj glavi," ispravi se.

Čudilo ga je što se ne sjeća mjesta ulaska u mrežu. Puf, i odjednom se budi u ovoj nadrealističkoj pustinji. Zaključi da će se bolje osjećati kad izade van.

Noge mu se odlijepiše od tla i on krenu uvise. Uskoro je pustinja bila duboko pod njim no sunce se nije nimalo približilo niti je mogao osjetiti blizinu izlaza. To mu se nikako nije svidjalo, značilo je da će morati intervenirati u programu, što, svrne pogled na plavo-gore-žuto-dolje prostranstvo koje je s ove visine izgledalo još veće (može li jedna beskonačnost biti veća od druge?), bi moglo uzbuditi neke neugodne duhove.

U stvari, ovako veliku simulaciju nije video čak

niti onda kad se uspio probiti u srce Pentagona. Ovaj kompjuter mora biti ogroman, kakav bi tek onda mogao biti pas čuvan? "Isuse, pa mene je strah!" Počeo je otkrivati da teško stečena samosvijest može imati i svojih loših strana. Da li bi tako razmišljao i prije tri godine?

"O.K. Dosta sranja. Vrijeme je za akciju."

Vizualizira vrata i ona se stvorise pred njim. Uhvati kvaku i pokuša ih otvoriti, no imala su bravu. On je u drugoj ruci imao ključ.

Iza vrata, zid. Ali, ako se u zid dovoljno snažno zaletiš, možda ga i probiješ. Na žalost, ne i ako je od gume.

Pad je završio u pijesku, kraj rupe koja je ostala iza Starog. Bio je ljut. Skoro da je želio da se zaštitni program pojavi, pa da mu pokaze par hitmenskih zahvata. No, nije se dogodilo baš ništa.

"Dobro, znači igramo se skrivača"

Ako netko i režira sve ovo, onda ga treba potražiti iza pozornice, u mraku. I on skoči u rupu.

* * *

Smrdljivi mulj mu ulazi u usta. Guši se, grca. Ruke grabe gustu tekućinu, bezuspješno. Pritisak na ledima ne popušta i on tone sve dublje.

"Ne želim umrijeti!" vrišti u mislima.

Sjećanje.

Prekida borbu za život. Nije više bitno. Ponovo promatra kako mina u njegovom mozgu aktivira minu u njegovoj ruci.

I kako umire.

Rezignirano primjećuje da je pritisak prestao i da ga nešto izvlači prema gore.

Uz zvučno "plop" odljepljuje se od površine i vidi da ga u zraku drže prsti njegovog poslodavca. Samo što su mu proporcije malo izmjenjene. I shvaća da je u paklu. I urla, bacaka se, trese.

"Vidi kako se crvić uvija." govori Stari i smije se.

"Pusti me!!"

"A, ne, ne! Jednom sam te već izgubio. Ovaj put mi nećeš pobjeći." I stavlja ga na rame. On se hvata za ovratnik poslovnog odijela, i šuti, istrošenih glasnica.

Stari zadovoljno trlja ruke.

"Opet smo zajedno, momci. Moji omiljeni savjetnici, svaki kraj jednog uha."

Davor Skok iznenadeno pokušava proviriti iza tankog izboranog vrata i tamo vidi Sebastijanovu glavu

kako mu se kiselo ceri i govori.

“Božićni poklon je otvoren! Kako ti se sviđa Sveti Nikola?”

Davor Skok misli da ovo ipak nije pakao. Ovo je nešto gore.

* * *

U praiskonskom mraku vrtlog blještavih šarenih mjeđurića bacaka beživotno tijelo. Amerikanac nije svjestan svega toga, jedino njegove oči poigravaju po staklenim perlama nekim unutrašnjim ritmom.

On promatra.

Zaledene slike izmjenjuju se stroboskopski na njegovim zjenicama, mozak je pre spor da ih proučava, uhvaćen u hipnotičku zamku.

Djeca u igri, lopta zaustavljena u letu. Ljubavnici na bezvremenom platou užitka. Onemoćalo tijelo na pola puta do nepostojanja. Popodnevna ulica usred užurbanog koraka.

Mrtvački mirne slike života.

Šućro...

Tijelo se budi u refleksnom trzaju. Ruka brzinom misli poseže u šareni kovitac i slijedeći trenutak njegov stari prijatelj beživotno lebdi pred njim u praznom prostoru.

Amerikanac ga, oslobođen magije, trese. Ako netko ima ideje što se to događa, onda je to ovaj ludi istraživač sa ruba znanosti.

Viče: “Probudi se!”, i Šućro otvara oči.

“Amer. Drago mi je što te vidim”, zbumjeno i sneno.

“I meni. Trebaju mi informacije. Pričaj. Gdje smo?”

“Dogodilo se. Prometej se oslobođio. Dobro došao u njegovo carstvo.” Sa za zanimanjem promatra okolinu. “Fascinantno!”

“Jeste,” Amerikanac se mora složiti, “no ja bi ipak radje van.”

“Van?” Kiseli osmjeh. “Nema ničeg vani. Sve je ovdje unutra.”

Amerikanac ne vjeruje. “Hočeš li reći da se sve promjenilo?”

Šutnja mu potvrđuje.

“Čekaj, valjda se nekako može popraviti, vratiti na staro, ne znam ni sam točno što, ali..., jednostavno, ova situacija mi se ne sviđa.”

Šućro razmisla. “Možda...”

“Da?”

“Možda Prometej može sve ovo kontrolirati. Uostalom, to mu je i bio zadatak, samo ne vjerujem da su programeri predvidjeli ovakav slučaj. Tko zna kako se snalazi.”

“Nema veze, idemo ga naći.”

“Čekaj...” i Šućro ostaje zagledan u šarenilo oko njih. Trenutak kasnije, opet priseban, čudno gleda Amerikanca.

“Što je?”

“Amer, otkud ja ovdje?”

“Izvukao sam te. Iz jednog od ovih mjeđurića.”

“Ti si me probudio?”

“Da.”

“A tko je tebe?”

“Nitko. Sam.”

Šućro hvata jedan mjeđurić i nestaje.

“Ne!” Koja je bila? Ta? Ne. Ova?

Amerikanas pogledom pretražuje slike sakrivene u staklenim perlama.

Tamo gore!

Pokreće se i ponovo čupa Šućru iz kandži zaustavljenog vremena. Ovaj kaže:

“Ne mogu! Zašto? Amer, tko si ti?”

“Konstrukt.”

Šućro zastaje usred misli.

“Konstrukt! Da, odgovara.”

“Što odgovara?”

“Jesi li sreo Brauta ovdje?”

“Mrtav. Što odgovara?”

“Ne vjerujem. Moramo ga potražiti. No, dodji. Pokušat ću ti objasniti što mi se vrzma po glavi.”

I dok Šućro nešto žurno gestkulira, a Amerikanac ga pažljivo sluša, lagano padaju prema izvoru šarenih mjeđurića.

* * *

Gigant je gazio mračnim, maglovitim pejzažem. Na njegovim ramenima dve prilike skvrčene od hladnoće promatrane su okolicu i šutjele, zamišljene.

Kakva moć! Dizati mrtve. Tko zna što sve još može napraviti, naročito uz dobar savjet. 3 Ovo je tako odvratno, tako ... protuprirodno! Radije bih da sam ponovo mrtav nego da služim ovom demonu. 3 Kakvi god mu bili planovi, nadam se da će jh ostvariti. A tada ću valjda dobiti i zaslужenu nagradu. Što bih mogao poželjeti? Možda... 3 Možda mogu nešto napraviti, Navesti ga na neki

samouništavajući potez ili ga natjerati da me oslobodi ove noćne more. Ako...

"Amadea, dušo! Tvoj dragi tata dolazi. Po tvoje mlado tijelo. Raduješ li se?"

Stari se zaustavio pred zardalim željeznim vratima u oronuloj ciglenoj ogradi. S druge strane, pod plavim nebom posutim ovčicama, na zelenoj livadi punoj orhideja spaval su dječak i vjeverica u naručju bronzanog diva.

"Gdje je? Gdje mi je kćerka? Znam da je tu negdje skrivena, ali je ne vidim. Sebastijan! Davor! Razmišljajte, treba mi savjet."

Davor Skok se primio za glavu i uzdahnuo. S druge strane Sebastijan je već nešto šaptao starom u uho.

*

*

*

"Sranje." Udario je šakama po tastaturi. Tipke su se razletjele na sve strane. Zatjera nogu u ekran. Frenu iskre.

"Hej, lakše malo! Znaš li koliko mi je trebalo da ti iskreiram kompjuter?" reče Braut udobno zavaljen u fotelju.

Jesenje sunce bojalo je crvenkasto dim koji se dizao iz njegove lule. Kad su probudili Josipa bilo je kasno proljeće.

"Čitavo prokletoto ljeto sam se znojio nad ovim programom i on neće da radi!" Josip još jednom šutne iskrivljenu kutiju monitora na podu.

"Slušaj! Ti si stvorio tu kreaturu od Prometeja, sad ćeš je srediti ili ideš natrag na spavanje. Jasno?"

"Pazi, nemoj mi se više tako obraćati. Ja sam ti otac."

"Ni biološki, ni duhovni. Ajd' sad na posao."

"Ti hibridno kopile! Pokazat ću ti tko..."

"Spavaj." Braut mahne rukom i opušteno Josipovo tijelo sruši se kraj njegovih nogu.

"Zakaj si naredil tega?" Zagorac najzad prekide strikanje i pogleda Pavla.

"Em je nesposoban, em me nervira. A nadao sam se da će nešto napraviti." Braut se zamota u mehani pokrivač. Vani su se skupljali oblaci. Vjetar je dizao opalo lišće u sumorno, sivo nebo.

"Daj ga spet zbudi. Nek dela, morti mu se kaj potresi."

"Ah, kao i obično imaš pravo. Čini mi se da bi bilo bolje da si uopće nisam uprogramirao osjećaje."

Pogleda Josipa na podu.

"Budjenje!"

"...sam ja! Oh."

Josip ustade s poda i otrese nevidljivu prašinu. "U redu, sine. Sve mi je jasno. Idem ja dalje raditi."

Začu se zvono. Sva trojica se okrenu prema vratima.

"Osmi dan?", pomisli Braut i reče "Slobodno". I tako nije imalo smisla nešto pokušavati.

Vrata se otvore.

"Japa!" poviće Zagorac i baci šeširić u zrak.

Za Šućrom uđe prilika u plavom, ali ovaj put bez metaliziranih naočala.

"Opa! Zgodno društvanje," pomisli Braut. Treću osobu koja je zastala na vratima nije poznavao, no ako je sa Šućrom i Amerom onda to nešto znači.

Nepoznati je još stajao na mjestu i gledao mu preko glave s mržnjom u očima.

Pavao se okrene. Josip je disao ubrzano, stisnutih usnica i šaka.

Zrak se zgasnuo od emocija. Munje su zaigrale između vrata i kompjutera. Nagli blijesak, prije nego što je stigao reagirati. Skočio je na noge.

Josip je prilazio vratima, ruke ispružene za pozdrav. "Revolveraš! Nisi ništa oslabio od mladih dana."

"Ali si ti zato pokvareniji no ikad. Imaš sreće što smo u istim govnima, inače bih te zgazio." Josip je s nelagodom pustio ruke da padnu.

Revolveraš, legenda iz davnih dana prije Trećeg. Imao je reputaciju jednog Amerikanca, samo u svijetu hakera. Pavao je osjećao potrebu da obriše znoj. No, bilo je važnijih pitanja.

"Kaj vas je Prometej zbulio?", preduhitri ga Zagorac.

"Ne. Amer."

"Ja sam konstrukt," pojasni Amerikanac i pogleda Brauta.

"Ti si se izvukao ili si se prebacio?", upita ga.

"Prebacio. Ali čekaj!" Braut prekine tok razgovora, "Kako ste nas našli?"

"Kreirao sam po Šućovim uputama mali špijunski satelit i on je obavio posao. Trebalo se samo došetati."

"A Prometej? Nije vas dirao?"

"Nismo ga niti vidjeli. Samo smo još usput pokupili Revolveraša."

"Zašto to pitaš?", uplete se Šućro.

"Zato jer nas ta odvratna kreatura drži već sedam dana ovdje zatvorene!", poviće Pavao.

"Zatvorene? Ja sam mislio da ste vi postavili tu zaštitu da vas netko ne smeta! Znači moram Prometeju čestitati na domišljatosti."

Pavao i Josip zaprepašteno pogledaše Revolveraša.

"Bolje bi bilo da ga zgaziš kad ga sretneš. Ima neku suludu ideju da će stvoriti novi svijet."

"Bojim se da nije jedini."

Svi se okrenu k Amerikancu koji je počeo blijestati.

"Ne!"

"Idiose!"

"Drži ga!"

Prostorija se uskomeša.

Odjednom se Amerikanac poče smijati.

"Hej, hej, smirite se. Ja želim samo što i vi, natrag onaj stari svijet. Pa makar ga morao i nanovo stvariti. I zato, nemojmo uludo trošiti vrijeme. Na posao."

Pet ljudi je istovremeno zvučno izdahnulo s olakšanjem.

* * *

Stari je potapšao bronzanog po ramenu.

"Oprostite, gdje je moja kćerka?"

Damir Starešinić

IMPRESSIONIZAM:

PARSEK objavljuje SFera, Društvo ljubitelja i ljubimaca znanstvene fantastike, te njima sličnih.

Urednik: Vlatko Jurić-Kokić (za razliku i unatoč)

Vilama materijale ubacivali: Damir Starešinić, Darko Macan, Davorin Horak, Ozren Havlović, Rex, Tatjana Jambrišak, te *special guest* (po zadnji put s ovakvim materijalom) Predrag Raos.

Urednik moli da se primjedbe uzimaju ozbiljno, u granicama mogućnosti, naravno.

P.S. Bit će bolje, obećavam!

FILM, VIDEO, SPOT

Tatjana Jambrišak

Najnoviji ambiciozni urednik Parseka dobio je ideju! (I ne samo jednu. - op.ur.) Zapravo, naslov: "Etika i estetika kompjutera i specijalnih efekata na filmu". Priznajem, nisam znala što da radim sa prve dvije riječi. Ali, reče VJK, nije ni važno, glavno da dobro zvuči. No, dobro. (Ukratko, htio sam da napiše nešto o kompjuterima i specijalnim efektima na filmu. No, dobro. - op.ur.)

O specijalnim efektima u filmovima znate već sve. Tko ih radi i kako ih rade. Znate li zašto? Jeste li se ikada upitali zašto nisu dovoljne tek naznake specijalnih efekata, kao npr., u kazalištu, ili zašto muzički spotovi više nisu zanimljivi ako nema bar neke kompjuterski animirane slike? Zašto crtiće rade pomoću kompjutera?

Neke stvari su jasne. Crtiči su mukotrpan posao, bilo da se radi o cjelovečernjim ili svakodnevnim serijama u prijepodnevnim satima. Muzički spotovi su problematično pitanje. U posljednje vrijeme nagrade za najbolje spotove uglavnom dobijaju oni muzičari koji pjesme ilustriraju komplikiranim efektima ili čitavim sekvencama. Sjetite se Gabrielovog "Sledgehammera". Prošle godine bili su to G. Michael ("Killer/Papa Was a Rolling Stone") i debitantica Björk ("Human Behaviour"). "Black and White" Michaela Jacksona, ko uostalom i drugi njegovi spotovi, napravljeni su uz pomoć state-of-the-art kompjuterske tehnike. Moram li spominjati techno-grupe? Usput, jedan od najosmišljenijih je "The One" grupe Prodigy. A sigurno ste vidjeli i naše pokušaje (Naomi).

Jednom kad se nabavi oprema, sve je prepušteno mašti kreatora. Baš u tome je i stvar. Savršeno je moguće napraviti nezanimljiv spot prepun efekata, kao i interesantnu klasičnu koncertnu ilustraciju pjesme. Kako ja vidim stvari, kompjutere i specijalne efekte treba shvatiti kao sredstvo, pomoći u izvedbi onog što želimo postići, a ne kao isključivi način prezentacije.

Što je s filmom? Čini mi se da nema neke velike razlike. Nekad su naš oduševljavali specijalni efekti. Superman je letio nad brdima i dolinama kao nitko prije njega. Danas krda dinosaure trče preko livada, a da i ne pomislimo da oni nisu stvarni. Ono što čini čini razliku je činjenica da su gledatelji svjesni kako su korišteni specijalni efekti i da je sve to ipak "make believe". Nitko neće istrčati iz kina u panici ako prema kamери krene jureća lokomotiva ili valovi kod Dovera. Pitajte klince da li se boje Predtora, Hellraiser-a

ili tekućeg Terminatora. Ili znaju čak i kako su ih napravili?

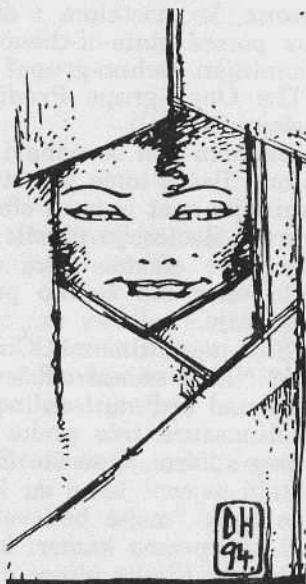
Svaka iole uspješnija serijica (usp. "Babylon 5") mora imati uvjerljive efekte da bi je gledatelji ozbiljno shvatili. Prva serija koje se ja sjećam je "Star Trek". (Uuuuuu. Toliko daleko. A "Izgubljeni u svemiru"? - op. ur.) Nisam sigurna da su imali komplikiranije efekte od malo dima i zvjezdicama posutu zraku za teleportiranje. A bilo je uvjerljivo. I to ne samo za klince. Gdje je to od animacije u Lucasovim ratovima zvijezda? A od cyberspacea u filmu "Lawnmower Man"?

Sve se to poklapa s trendovima, ne samo u umjetnosti, nego i u stvarnom životu. Postoji li jedna špica ili telop HTVu koji nije kompjuterom animiran? (Telop sigurno postoji. Telopi su one statične slike koje se koriste za reklame i slično. - op. ur.) O čemu se govori u znanosti, ako ne o virtual reality, vezano uz simulacije vožnje do biranja namjetštaja za stan? Tako napravljeno, sve to mnogo bolje izgleda, a da li nas uopće više zadivljuje, da li to primjećujemo? (Pa, kako kad, a možda i čeče. - op. ur.)

Kako stvari stoje i kuda se kreću mogli bismo reći da će ostvariti ideje cyberpunk romana i priča. Svet će se podijeliti na stvarni, opipljivi dio i na onja drugi, nimalo manje stvaran, kibernetički prostor. (Dobro prevedeno.

Kibernetički PROSTOR, a ne svemir. - op. ur.) Neće proći mnogo vremena i svatko će od nas moći koristiti mogućnosti mreže informacija ne izlazeći iz svoje sobe. Ostaje otvoreno pitanje koja će se od zamišljenih varijanti zaista ostvariti. Još uvijek imate malo vremena da zamislite sami kako biste htjeli živjeti. Ulazeći u cyberspace kao u "Tronu", razgovarajući s umjetnom inteligencijom ("Odiseja ...", "Electric Dreams", "Max Headroom"), surađujući s androidom (treba li vam ime?)?

Zapravo i nema smisla pronalaziti razloge za i protiv efekata i animacije. Hajdemo svi lijepo uživati u filmovima, makar i lošim (u svemu ima nečeg

dobrog, makar naslov), prisjećati se starih i čekati nove.

Neka vam slijedeći popis filmova pomogne u prisjećanju. To su svi SF, horror i fantasy filmovi koje sam ja gledala, smijete nadopuniti listu. Sve ostale podatke koji vam zatrebaju naći ćete u Video Movie Guideu u SFerinoj knjižnici ili negdje drugdje.

Ako ih niste gledali, bez brige. Ubrzo će se, vjerujem, i to riješiti. Pritisnut ćete par gumbića i prizvati taj film iz neke banke podataka na vaš televizor ili terminal. Budućnost za optimiste još uvijek nudi mnogo mogućnosti. Pesimistima je ionako svjedno. Izaberite.

PS. Stanley Kubrick snima novi film. (Još uvijek nije počeo. - op. ur.) Zove se "A.I.". Možete tri puta pogadati o čemu se radi.

(POJMA NEMATE KOLIKO MI JE ODBOJNO I GROZNO OVO RADITI, ALI, ETO, UČINIT CU JOJ TO. - OP. UR.)

THE ABYSS, THE ADDAMS FAMILY, ADVENTURES OF BARON

MUNCHHAUSEN, AKKIRA, ALIEN, ALIENS, ALIEN 3, ALIEN NATION, ALONE IN THE DARK, ALTERED STATES, ALWAYS, AMAZING STORIES, AMERICAN WEREWOLF IN LONDON, AMITYVILLE (1-6), ANDROID, THE ANDROMEDA STRAIN, ANGEL HEART, ARACHNOPHOBIA, THE ATTIC, THE AWAKENING, AURORA ENCOUNTER.

BACK TO THE FUTURE I/II/III, BARBARELLA, BATMAN, BATMAN

RETURNS, BATTLESTAR GALACTICA, THE BELIEVERS, BEETLEJUICE, THE BIRDS, BLADE RUNNER, BLISS, THE BLOB, BLUE VELVET? - op. ur.), BRAIN DAMAGE, BRAIN DEAD, BRAINSTORM, BRAINWAVES, THE BRIDE, BRITANNIA HOSPITAL.

CAPRICORN ONE, CARRIE, CAST A DEADLY SPELL, CAT PEOPLE,

CAT'S EYE, THE CHAIR, CHARLY, CHERY 2000, CHILDREN OF THE CORN, CHILD'S PLAY (1-3), THE CHILLING, CHRISTINE, CLOCKWORK ORANGE, CLOSE ENCOUNTERS OF THE THIRD KIND, COCOON, COCOON: THE RETURN, COMMUNION, CREEPERS, CREEPSHOW, CRITTERS (1-3), CUJO.

D.A.R.Y.L., THE DARK CRYSTAL, DARK STAR, DARKMAN, THE DAY AFTER, THE DAY THE EARTH STOOD STILL, DAWN

OF THE DEAD, DEAD RINGERS, DEATH RACE 2000, DEEPSTAR SIX, DEF-CON 4, DEFENDING YOUR LIFE, DEMON SEED, DORIAN GRAY, DRACULA, DR. STRANGELOVE, DREAMSCAPE, DROP DEAD FRED, DUNE.

E.T.-THE EXTRA-TERRESTRIAL, EDWARD SCISSORHANDS, ELECTRIC

DREAMS, ENEMY MINE, ERASERHEAD, ERIC THE VIKING, EVE OF DESTRUCTION, EVIL DEAD 1/2, EVIL TOONS, EXCALIBUR, THE EXORCIST (1-3).

FAHRENHEIT 451, FIELD OF DREAMS, FIRESTARTER, THE FISHER

KING, THE FLASH, FLASH GORDON, FLATLINERS, FLIGHT OF THE NAVIGATOR, THE FLY 1/2, THE FOG, FORBIDDEN PLANET, FRANKENSTEIN, FREEJACK, FRIDAY THE 13 (...), FUTUREWORLD (WESTWORLD).

THE GATE, THE GHOST, GHOSTBUSTERS 1/2, GODZILLA, GOR,

GOTHIC, GREMLINS, GREMLINS: THE NEW BATCH. THE HANDMAID'S TALE, HARDWARE, HARRY AND THE HENDERSONS, THE HAUNTING, HEART OF DARKNESS, HELLRAISER 1/2, THE HIDDEN, HIGHLANDER, HIGHLANDER: THE QUICKENING, HONEY I SHRUNK THE KIDS, HONEY I BLEW UP THE KID, HOUSE (...), HOWLING (...), THE HUNGER.

INCUBUS, INDIANA JONES (RAIDERS OF THE LOST ARK, THE TEMPLE OF DOOM, THE LAST CRUSADE), INNERSPACE, INVASION OF THE BODY SNATCHERS, THE ISLAND OF DR. MOREAU, IT'S ALIVE.

JACOB'S LADDER, JAWS 1/2/3, JOURNEY TO THE CENTER OF THE EARTH.

THE KINDRED, KING KONG, KRULL.

LABYRINTH, LADYHAWKE, LAND BEFORE TIME, THE LAST STARFIGHTER, THE LAWNMOWER MAN, LEGEND, LEVIATHAN, LIFEFORCE, LITTLE SHOP OF HORRORS, LOGAN'S RUN, LOOKER, THE LORD OF THE RINGS, THE LOST BOYS.

MAC AND ME, MAD MAX (I, THE ROAD WARRIOR, BEYOND THE THUNDERDOME), MADE IN HEAVEN, MAKING MR. RIGHT, THE MAN WHO FELL TO THE EARTH, THE MASQUE OF THE RED DEATH, MAXIMUM OVERDRIVE, MAX HEADROOM, THE MEDUZA TOUCH, MEMOIRS OF AN INVISIBLE MAN, METEOR, METROPOLIS, MILLENIUM, MISERY, MY STEPMOTHER IS AN ALIEN.

NAKED LUNCH, THE NAVIGATOR : A MEDIAEVAL ODISSEY, NEAR DARK, NEVERENDING STORY 1/2, NIGHTFALL, 1984, NIGHT OF THE LIVING DEAD, THE NIGHT STALKER, NIGHTMARE ON ELM STREET (...), NOMADS.

THE OMEGA MAN, THE OMEN 1/2/3, OUTLAND.

THE PET SEMATARY, PHANTOM OF THE OPERA, THE PHILADELPHIA EXPERIMENT, THE PIT AND THE PENDULUM, PLANET OF THE APES, POLTERGEIST 1/2/3, PREDATOR 1/2, THE PRINCESS BRIDE, PROJECT X, PSYCHO (1-4).

THE QUIET EARTH.

RE-ANIMATOR, THE RETURN OF THE SWAMP THING, RETURN TO SALEM'S LOT, THE RIGHT STUFF, ROBOCOP 1/2, ROBOT JOX, ROLLERBALL, ROSEMARY'S BABY, THE RUNNING MAN.

SALEM'S LOT, SATURN 3, SCANNERS 1-3, THE SERPENT AND THE RAINBOW, THE SEVENTH SIGN, THE SHINING, SHOCKER, SHORT CIRCUIT 1/2, SILENT NIGHT-DEADLY NIGHT, SILENT RUNNING, SILVER BULLET, SLAUGHTERHOUSE FIVE, SLEEPER, SLIPSTREAM, SOMETHING WICKED THIS WAY COMES, SOYLENT GREEN, SPACEBALLS, SPLIT SECOND, STAR CRASH, STAR TREK (THE CAGE, THE MOTION PICTURE, THE WRATH OF KHAN, THE SEARCH FOR SPOCK, THE VOYAGE HOME, THE FINAL FRONTIER, THE UNDISCOVERED COUNTRY, THE NEXT GENERATION), STAR WARS (EMPIRE STRIKES BACK, THE RETURN OF JEDI), STARMAN, STAY TUNED, STEEL DAWN, STRANDED, SUPERMAN (1-3, THE QUEST FOR PEACE), SURVIVOR, STEPHEN KING'S GOLDEN YEARS.

TALES FROM THE CRYPT, TALES FROM THE DARKSIDE, TEEN WOLF, THE TERMINATOR(1, JUDGEMENT DAY), TERROR VISION, THEM!, TEXAS CHINSAW MASSACRE, THEY LIVE, THE THING, THX 1138, TIME BANDITS, THE TIME GUARDIAN, THE TIME MACHINE, TIME STALKERS, TOTAL RECALL, TREMORS, TROLL, TRON, 20.000 LEAGUES UNDER THE SEA, THE TWILIGHT ZONE, 2010, 2001: A SPACE ODISSEY.

VIBES, THE VISITOR.

THE WAR OF THE WORLDS, WARGAMES, WARRIORS OF THE WIND, WATCHERS, WHO FRAMED ROGER RABBIT, WILLOW, WITCHBOARD, THE WITCHES, THE WITCHES OF EASTWICK, WIZARDS.

(I par zaboravljenih: TOMMY, IZBAVitelj ... op.ur.)
(Ponavljam, neću više nikada pretipkavati popise - isti)

DAN POSLIJE

Dan?

Noć?

Noć. Noć miriše drukčije. Zvuči drukčije.

Opipavam miris sobe. Slatkasti miris konjaka na dnu čaše, oštinu neispravnjene pepeljare, miris prašine na policama, perje jastuka na kojem još ležim i miris noći koji se nametljivo uvlači kroz otvorene prozore.

S naporom otvaram oči, ustajem i ponovo sjedam na rub kreveta. Počinje još jedna jutarnja, dnevna, noćna, svejedno kakva, po tko zna koji put ceremonija; ceremonija buđenja. Čaša konjaka i cigareta. Dok duhanski dim ispunjava zrak i upotpunjuje harmoniju mirisa, pogled lagano kruži sobom; boca konjaka na stolu, prepuna pepeljara, prašina na policama, posteljina zgužvana na krevetu, ja na rubu tog istog kreveta, čaša u ruci, cigareta u ustima, dim koji ulazi u oči i iskrivljuje pogled i noć koju ne mogu vidjeti, noć koja me zove.

Noćas ću ponovo pokušati zadovoljiti svoju iracionalnu potrebu za ljudima, otići negdje, smješkati se i primati osmjehe, biti ljubazan prema svima, voditi intelektualne razgovore o vremenu, politici, astrologiji i ukratko provesti još jedno dosadno veče s prijateljima. Noćas.

Noćas ćemo loviti!

Ne! Noćas se smješkati i primati osmjehe i ...

I loviti.

Ne! Biti ću ljubazan i voditi intelektualne razgovore i ...

I loviti. Samo još noćas.

Svaki put kad ton njegovog glasa napusti sigurnost dura i zazući u molu; tugaljivo, molečivo, sve moje dobre namjere ruše se u mirenju s neizbjegnim.

U redu, samo još noćas. Kao i uvijek.

Ponovo se javio. Lovac. Uvijek kad se ponadam da je odustao, izgubio se u dubinama potsvijesti, on pronade način. Izroni na površinu, akordi njegovog glasa počinju žuboriti u glavi i već tada znam da ću se predati, pustiti ga da me vodi, jer iako ga pokušavam odbaciti znam da je to samo igra prije potpunog prepustanja, da ga je nemoguće odbiti i da je on samo slika mene onakvog kakav bih trebao, mogao, želio biti. Kakav jesam.

Dok se užurbano odjevam, slušam Lovčev crescendo kako odzvanja u glavi:

O, kakva će ovo biti noć! Već osjećam okus krvi u ustima.

Počinjem i sam osjećati isto oduševljenje i okus krvi. Da, ovo će biti noć.

Čekanje tramvaja. Mrzim. Posebno sada, kad krv nabijena adrenalinom ubrzava unutrašnji sat do granice ludila. Obliva me val zadovoljstva dok ulazim u poluprazno vozilo, koje će me odnjeti do noćašnjeg lovišta. Milimo praznim ulicama, sporo, užasno sporo. Želim lajati od uzbudjenja i nezadovoljstva, izaći iz tramvaja i trčati prema cilju, ali me sprečavaju pogledi ljudi, kao da ne vide što se dogada i kako beskrajno dugo putujemo. Svi pogledi zastaju na meni, u njima čitam sumnju i saginjem glavu gledajući u pod. Oni znaju.

Oni znaju samo onoliko koliko im dozvolimo. Smiri se, smiri se ...

Uz ritmički Lovčev šapat stižemo, uzbudjem ponovo raste, trčim preko asfalta, zelenih površina, uz stepenice, zvonim na vrata, ulazim s unaprijed namještenim osmjehom, domaćinu uručujem svoj skromni prilog u alkoholu i odnekud čaša u mojoj ruci, ispijam je na eks uz opće odobravanje prisutnih, ali to nije ono zbog čega sam ovdje. Prolazim kroz ljude udišući raširenim nosnicama udaljeni miris straha i želje.

Straha?

Želje?

Možda strah zbog želje?

Miris žrtve.

Miris?

Ne. To je ono nešto što lovac osjeća kada se približava žrtvi, čak i kada je ne vidi, slabašni osjećaj poznat samo čovjeku ili zvijeri koja lovi.

Nastavljam kroz gomilu, slijedeći osjećaj. Još je ne vidim, ali to nema značenja, sve dok je osjećaj uz mene. Približavam se, spotičući se o bezobličnu masu, gibljivu, titravu, u ritmu glazbe i već sam blizu, gotovo toliko da ju mogu dotaknuti. Gledam je prvi put, lice i tijelo koji mi ništa ne znače i koja ću za par dana potpuno izbrisati iz sjećanja. Želim je zgrabiti i jednostavno odnjeti, negdje, daleko od ove gužve, negdje gdje ćemo biti sami i gdje ću ...

Polako, znaš da i ona mora odabrat tebe da bi pakt bio sklopljen.

Prilazim. Slučajan dodir i razmjena pogleda. Pogled trenutak predug da bi prošao nezapaženo, trenutak

koji se razvlači u sekunde, koje postaju minute.

Da li ...?

Ona zna.

Zna?

Da.

I nije joj stalo? Ne pokušava braniti se, pobjeći, privući pažnju?

Ne, kao što je lovcu potrebna žrtva, tako i žrtva čezne za lovcem.

Tvrđiš da lisica žarko želi biti raskomadana od lovačkih pasa?

Važna je igra. Kao kad se djeca igraju lovice, igra traje dok je zanimljiva svim sudionicima, konačni ishod nije važan.

I tko je tu lovac, a tko žrtva?

Zar je bitno?

Pogled još traje, glazba postaje laganija i dodira je sve više, sve manje slučajnih. Uskladujemo ritam koraka, ljudi oko nas nestaju, postaju nejasne siluete i potpuno smo sami na putu prema noći. Hodamo u istom ritmu, u noći, sve bliže konačnom cilju. Osjećam da sada samo jedno može donjeti opuštanje, želio bih da smo već stigli i kao da je ta želja presudna stižemo. Gotovo trčeći ulazim u stan, točnije ulazimo, punim čašu konjakom i žedno ispijam nekoliko gutljaja dok ona radi isto bez čaše. Priljubljujem joj se uz leđa, zubima nježno prosjecam kožu njenog vrata, tek da isperem okus konjaka.

Lov je završen. Dovrši bez mene.

Poslijednji Lovčev riff još zvoni u glavi i postajem svjestan da je gotovo. Nema više zadovoljstva, ostaje samo uzbudnje, uzbudnje koje ubrzo nestaje ostavljajući za sobom samo tupost, umor, ravnodušje i prazninu.

* * *

Noć?

Dan?

Dan. Dnevna svjetlost bolno odzvanja na koži i kroz spuštene zastore.

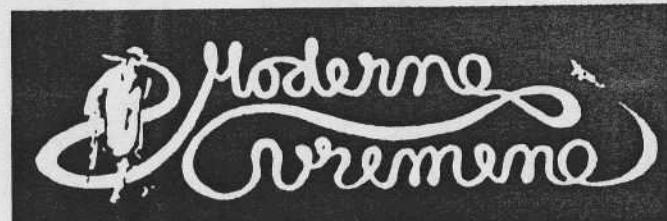
Opipavam miris sobe. Miris konjaka na dnu čaše, oštrinu neispravnjene pepeljare, miris prašine na policama, perje jastuka na kojem još ležim i miris nečeg nepoznatog, neuklopivog u harmoniju sobe. Miris stranca. Potpuno paraliziran panikom postajem svjestan tijela kraj sebe i dok uzaludno pokušavam otvoriti oči i dokazati da i mirisi

ponekad lažu, osjećam dodir ruke na ramenu i sluzave meke usne na vratu, plakao bih da mogu, ovako ležim potpuno otvoren, nepokretan, iščekujući egzekuciju, a ona dolazi uobličena u riječi koje ne želim čuti.

"Reci da me voliš."

REX

knjižare antikvarijati galerije

bookstores galleries

U knjižari

"Moderna vremena"-Kinoteka,
Kordunska 1,

morate kupiti, prodati, nabaviti i naći znanstveno-fantastične i fantasy knjige objavljene na našem i ostalim jezicima. Ukoliko nemamo knjigu ili časopis koji vas zanimaju, naručit ćemo je za vas. Nabavljamo i raritetete iz drugih zemalja.

Navratite kod nas i pogledajte što nudimo.